

Vapo Oy

Pahaneva-Pirttinevan kasvillisuusselvitys, Kärsämäki

Vapo Oy, Pahaneva-Pirttinevan kasvillisuusselvitys, Kärämäki**Sisältö**

1	AINEISTO JA MENETELMÄT	1
2	ALUEEN YLEISKUVAUS	1
2.1	Luonnontilaisuus	1
2.2	Suoyhdistymä ja suotyypit	2
2.3	Maisema ja virkistyskäyttö	2
3	SUOJELUALUEET JA -ALUEVARAUKSET	2
4	LUONTOTYYPIT	3
4.1	Luonnonsuojelulain mukaiset luontotyytit	3
4.2	Vesilain mukaiset luontotyytit	3
4.3	Metsälain mukaiset luontotyytit	3
4.4	Uhanalaiset luontotyytit	3
5	LAJIT	4
5.1	Luontodirektiivin tiukkaa suojelua vaativat lajit	4
5.2	Erityisesti suojeltavat lajit	4
5.3	Rauhoitetut lajit	4
5.4	Uhanalaiset lajit	4
5.5	Silmälläpidettävät ja alueellisesti uhanalaiset lajit	4
5.6	Suomen vastuulajit	4
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	5
7	KIRJALLISUUS	5

Liitteet

Liite 1	Selvitysalueen sijainti ja aluetta ympäröivät suojelualueet
Liite 2	Kasvillisuuskuviointi ja valokuvien ottopaikat
Liite 3	Selvitysalueella havaittu kasvilajisto
Liite 4	Valokuvia selvitysalueelta

Pöyry Environment Oy

Antje Neumann (FM, biologia)
Sari Ylitulkkila (FM, biologia, Luontokartoittaja)

maastotyöt, raportointi
raportointi

Yhteystiedot
PL 20, Tutkijantie 2 A
90571 Oulu
puh. 010 33 280
sähköposti etunimi.sukunimi@poyry.com

1 AINEISTO JA MENETELMÄT

Pahaneva-Pirttinevalle suunnitellaan turvetuotantoaluetta ja hanketta varten laadittiin kasvillisuusselvitys.

Maastoinventoinnin ja raportin on laatinut biologin koulutuksen omaava kokenut kasvillisuuskartoittaja. Maastotyöt on tehty 6.7.2009 ja niihin on ollut käytettävissä yksi työpäivä (8 h).

Selvitysalueiden kasvillisuustyyppien määrittäminen aloitettiin tarkastelemalla ilmakuvaa ja maastokarttaa. Uhanalaisten putkilokasvien, sammalten ja kääpien esiintymätiedot tarkistettiin Suomen ympäristökeskuksen tiedostoista (Heidi Kaipiainen 29.5.2009). Maastossa selvitysalue kierrettiin joka puolelta niin että kasvillisuustyyppien vaihtelu saatiin selvitettyä. Maastoselvitys keskitettiin luonnontilaisempaan Pahanevaan. Maastoselvityksessä apuna käytettiin ilmakuvaa ja peruskarttaa.

Alueen suotyypit on määritetty Eurolan ym. (1995) mukaan. Suotyyppien ja lajiston määrittämisessä käytetyt oppaat on lueteltu luvussa 7.

Rajallisen maastoajan vuoksi selvityksen tulokset eivät voi olla täysin kattavat. Vaikka selvitysalue on tutkittu joka puolelta ja luonnontilaiselta osalta myös rajauksen ulkopuolelta, ei esim. kaikkia alueella esiintyviä kasvilajeja tai huomioitavien lajien esiintymiä ole mahdollisesti havaittu.

2 ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Kärämäen kunnassa noin 5 km Kärämäen keskustasta pohjoiseen. Selvitysalueen sijainti on esitetty liitteen 1 kartalla ja aluerajaus liitteessä 2. Selvittävän alueen pinta-ala on n. 205 ha.

Suomen suoaluejaossa Pahaneva – Pirttinevan selvitysalue kuuluu Pohjanmaan-Kainuun aapasuoalueeseen. Pohjanmaan ja Suomenselän alueiden tasaisuus suosii laajojen aapasoiden esiintymistä, Kainuussa puolestaan esiintyy topografian vaihtelevuuden ansiosta korpia ja rämeitä sekä lähdekasvillisuutta (Eurola 1995). Kasvukauden pituus on alueella reilusta neljästä viiteen kuukautta (Eurola 1999). Suhteellisen vaatimattomasta kevättulvasta johtuen suot ovat kuivahkoja. Sekä rimpisyys että jänteisyys ovat yleensä heikosti kehittyneitä. Avosoiden osuus on huomattava, erityisesti alueelle ovat luonteenomaisia *Sphagnum papillosum* (kalvakkarahkasammal) –valtaiset kalvakkanevat. Soiden reunoilla esiintyy lähinnä tupasvilla-, pallosara- ja nevarämeitä (Kalliola 1973).

Selvitysalueen kasvillisuuskuviointi on esitetty liitekartassa 2. Liitteessä 3 on listaus alueella havaituista putkilokasvi- ja sammallajeista. Liitteessä 4 on valokuvia maastokäynniltä. Valokuvien ottopaikat on esitetty liitteessä 2.

2.1 Luonnontilaisuus

Selvitysalue koostuu pääosin ojittamattomasta Pahanevasta sekä sen eteläpuoleisesta, ojitetusta Pirttinevasta. Selvitysaluetta ympäröivät ojitetut kosteikot, mäntyvaltaiset talousmetsät sekä pellot.

Pahanevan osa-alueen luoteispuolen halki kulkee valtatie 4 (E75). Pahanevan osa-alue on pääosin vähäravinteista nevaa. Reuna-alueilla ja valtatieen laidalla on näkyvissä ojituksen vaikutuksia, näillä alueilla kasvillisuus on neva- ja rämemuuttumaa. Pirttinevan selvitysalue on kauttaaltaan ojitettu ja eriasteisesti muuttunut, puustoinen suo.

2.2 Suoyhdistymä ja suotyypit

Selvitysalue on aapasuota. Pohjoisenpuoleinen osa-alue on keskeisiltä osiltaan luonnontilainen, ojitukset ovat muuttaneet selvitysalueen reunoja. Pahanevan selvitysalueen keskusta on pääosin välipintaista (läh. lyhytkorsineva) ja pienialaisemmin rimpipintaista (rahkasammalrimpineva) aapasuota.

Pahanevan ojittamaton alue on suurimmaksi osaksi rahkoittunutta oligotrofista lyhytkorsinevaa (rahkOILkN). Välipinnalla tavataan jokasuonrahkasammalta *Sphagnum angustifolium* ja tupasvillaa *Eriophorum vaginatum*. Mätäspinta muodostuu ruskorahkasammaleesta *Sphagnum fuscum*. Kenttäkerroksen yleisimmät lajit ovat vaivero *Chamaedaphne calyculata*, vaivaiskoivu *Betula nana* sekä juolukka *Vaccinium uliginosum*.

Valtatie 4:n eteläpuolella olevan neva-alueen keskellä tavattiin pienehköllä alalla suursaranevaa (SN). Kenttäkerroksessa kasvaa pullosaraa *Carex rostrata* ja sammalkestoista hallitsevat kuljuraahkasammaleet *Sphagnum cuspidata* -ryhmä.

Pahanevan pohjoisosa on märempi, siellä esiintyy oligotrofista *Sphagnum*-rimpinevaa (OlSphRiN). Rahkasammalikkoo hallitsevat kuljuraahkasammaleet. Kenttäkerroksessa kasvaa leväkköä *Scheuchzeria pauptris* ja riippasaraa *Carex magellanica*. Rimpineva muodostaa paikoin yhdistelmätyyppejä oligotrofisen lyhytkorsinevan ja rahkarämeen kanssa.

Pahanevan osa-alueella esiintyy rahkarämettä (RaR) suon luoteisosassa. Muutoin rämettä esiintyy osa-alueella vähäisesti, lähinnä rämemuuttumina ojitusalueilla selvitysalueen itä- ja eteläosissa.

Pirttineva on lähes kauttaaltaan eriasteisesti muuttunutta rämettä (rämu). Valtapuuna on mänty, sen lisäksi esiintyy hieskoivua ja kuusta. Kenttäkerrosta leimaa runsas vaivaiskoivukasvusto. Lisäksi on suopursua *Ledum palustre*, vaiveroa, juolukkaa, puolukkaa *Vaccinium vitis-idaea* sekä mustikkaa *Vaccinium myrtillus*. Joillakin paikoilla pohjakerrosta leimaa jokasuonrahkasammal. Usein metsäsammaleet (mm. seinäsammal *Pleurozium schreberi*, korpikarhunsammal *Polytrichum commune*) ovat kuitenkin vallanneet alaa rahkasammalilta ja kasvillisuus lähestyy turvekangasta (tkg).

2.3 Maisema ja virkistyskäyttö

Pahaneva-Pirttinevan selvitysalue sijaitsee maaseudulla noin 5 km Kärämäen keskustasta pohjoiseen. Ojitetun Pirttinevan kasvillisuus on sulkeutunutta, mutta ojittamattomalla Pahanevalla on avointa suomaisemaa. Pahanevan luoteispuolen halki kulkee valtatie 4, jolle turvetuotantoalue tulisi näkymään. Turvetuotannossa alue muistuttaisi lähinnä maataloustuotannossa olevaa peltoa, paitsi että turvesuo on kesäajan kasviton (Turveteollisuusliitto ry 2002).

Karpaloa sekä hillan lehtiä esiintyy melko runsaasti Pahanevan eteläosan rahkoittuneilla nevoilla.

3 SUOJELUALUEET JA -ALUEVARAUKSET

Valtion ympäristöhallinnon Oiva-tietokannan (2009) mukaan Pahanevan-Pirttinevan selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueverkostoon kuuluvia kohteita, suojelualueita tai suojeluohjelmiin kuuluvia kohteita. Lähin huomioitava kohde on noin 7,3 km päässä selvitysalueesta luoteeseen sijaitseva pieni Alatalon luonnonsuojelualue (YSA200423). Lähimmät Natura 2000 -alueverkostoon kuuluvat kohteet sijaitsevat yli 10 km päässä selvitysalueesta.

Selvitysalueen ympäristössä sijaitsee useita perinnemaisemakohteita (Valtion ympäristöhallinto 2009):

kohde	tiedot	etäisyys
Hatulan laidun	niitty P+ (P = paikallisesti arvokas) 1,56 ha	yli 100 m Pahanevan länsipuolella
Hatunperän hevoslaitumet	niitty, haka P+ 1,10 + 0,91 ha	n. 400 m Pahanevan länsipuolella
Haarasan niitty	entinen pelto, haka P 0,48 + 0,17 ha	yli 500 m Pahanevan kaakkoispuolella yli 400 m Pirttinevan koillispuolella
Puusaaren vasikkahaka	niitty P 0,49 ha	2,3 km Pirttinevan kaakkoispuolella

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2009) selvitysalueen eteläosat on rajattu mukaan aluerajaukseen *Maaseudun kehittämisen kohdealue – maaseutuasuutuksen alue (Pyhäjokilaakso (mk-5))*. Selvityksen koillispuolelle on rajattu *kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue* (Porkkala) ja välittömästi selvitysalueen pohjoispuolelle *pohjavesialue*.

4 LUONTOTYYPIT

4.1 Luonnonsuojelulain mukaiset luontotyypit

Selvitysalueella ei ole Luonnonsuojelulain (LSL 29 §) nojalla suojeltavia luontotyyppiejä.

4.2 Vesilain mukaiset luontotyypit

Selvitysalueella ei ole Vesilain 1. luvun 15 a ja 17 a § mukaisiin vesiluonnon suojelutyyppieihin kuuluvia kohteita.

4.3 Metsälain mukaiset luontotyypit

Selvitysalueella ei ole Metsälain (N:o 1093, §10) mukaisiin metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeisiin elinympäristöihin kuuluvia kohteita.

4.4 Uhanalaiset luontotyypit

Selvitysalueen luontotyyppien uhanalaisuus on esitetty taulukossa 1 (Raunio ym. 2008 mukaan). Pahaneva-Pirttinevan selvitysalue kuuluu luontotyyppien uhanalaisuusluokituksessa Etelä-Suomen osa-alueeseen. Uhanalaisia luontotyyppiejä ovat äärimmäisen uhanalaisiksi (CR), erittäin uhanalaisiksi (EN) ja vaarantuneiksi (VU) luokitellut tyypit.

Selvitysalueella uhanalaiseksi suotyyppiksi luokitellaan vaarantunut (VU) saranevat. Lisäksi rimpinevat on silmälläpidettävä tyyppi (NT). Suoyhdistymätyypeistä välipintaisten keskiboreaaliset aapasuot on luokiteltu erittäin uhanalaisiksi (EN) ja rimpiset keskiboreaaliset aapasuot vaarantuneiksi.

Taulukko 1. Pahaneva-Pirttinevan selvitysalueella esiintyvien kasvillisuustyyppien uhanalaisuus Raunion ym. (2008) mukaan (EN = erittäin uhanalainen, VU = Vaarantunut, NT = Silmälläpidettävä, LC = Säilyvä).

Suotyyppi	Etelä-Suomi	Pohjois-Suomi	Koko maa
Nevat			
Saranevat	VU	LC	LC
Rimpinevat	NT	LC	LC
Suoyhdistymä			
Välipintaiset keskiboreaaliset aapasuot	EN	-	EN
Rimpiset keskiboreaaliset aapasuot	VU	NT	VU

Luokituksen mukaan luontotyyppin esiintymien voidaan katsoa olevan laadultaan hyvässä tilassa, jos ojitukset tai muu maankäyttö eivät ole muuttaneet suoluontotyyppin esiintymien hydrologiaa eikä niillä ole merkittäviä hakkuita. Pahanevan osa-alue on keskeisiltä osiltaan luonnontilainen. Reunaojitukset ovat vaikuttaneet alueen reunaosissa. Pirttineva on kautaltaan ojitettu ja muuttunut.

5 LAJIT

5.1 Luontodirektiivin tiukkaa suojelua vaativat lajit

Selvitysalueella ei tiedetä esiintyvän luontodirektiivin liitteeseen IV(b) kuuluvia lajeja.

5.2 Erityisesti suojeltavat lajit

Selvitysalueella ei tiedetä esiintyvän erityisesti suojeltavia lajeja.

5.3 Rauhoitetut lajit

Selvitysalueella ei tiedetä esiintyvän rauhoitettujen kasvilajien esiintymiä.

5.4 Uhanalaiset lajit

Selvitysalueella ei tiedetä esiintyvän valtakunnallisesti uhanalaisten kasvilajien esiintymiä.

5.5 Silmälläpidettävät ja alueellisesti uhanalaiset lajit

Selvitysalueella ei tiedetä esiintyvän silmälläpidettävien tai alueellisesti uhanalaisten lajien esiintymiä.

5.6 Suomen vastuulajit

Selvitysalueella ei tiedetä esiintyvän Suomen kansainvälisiä vastuulajeja.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalue koostuu keskeisiltä osiltaan luonnontilaisesta Pahanevasta sekä ojitusten muuttamasta Pirttinevan alueesta. Selvitysalue on aapasuota ja suotyypeiltään karua. Pahanevan osa-alue on pääosin välipintaista nevaa. Pirttinevan osa-alue puolestaan on pääosin rämemuuttumaa.

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 –alueverkoston kohteita, luonnonsuojelualueita tai suojeluohjelmiin kuuluvia aluerajauksia. Selvitysalueen ympäristössä sijaitsee useita perinnemaisemakohteita.

Selvitysalueella ei esiinny Luonnonsuojelulain, Metsälain tai Vesilain mukaisia kohteita. Alueelta ei ole havaittu huomioitavien kasvilajien esiintymiä.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta huomioitavia kohteita alueella ovat uhanalaisiksi luontotyypeiksi luokitellut vaarantuneet (VU) saranevat. Lisäksi rimpinevat on luokiteltu silmälläpidettäväksi (NT) tyyppiksi. Suoyhdistymätyypeistä välipintaiset keskiborealiset aapasuot on luokiteltu erittäin uhanalaisiksi (EN) ja rimpiset keskiborealiset aapasuot vaarantuneiksi.

7 KIRJALLISUUS

Eurola, S. 1999: Kasvipeitteemme alueellisuus. Oulanka reports 22. Oulanka biological station. University of Oulu.

Eurola, S., Bendiksen, K. & Rönkä, A. 1990: Suokasviopas. Oulanka reports 9. Oulanka biological station. University of Oulu.

Eurola, S., Huttunen, A. & Kukko-oja, K. 1995: Suokasvillisuusopas. Oulanka reports 14. Oulanka biological station. University of Oulu.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.) 1998: Retkeilykasvio. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. Helsinki.

Kalliola, R. 1973: Suomen kasvimaantiede. WSOY. Porvoo.

Mossberg, B & Stenberg, L. 1992: Den nordiska floran. Wahlström & Widstrand 1992

Pohjois-Pohjanmaan liitto 2009: Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava. Internet-sivut osoitteessa: <http://www.pohjois-pohjanmaa.fi>

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 2009: Turvetuotannon lupahakemuksen luontoselvitykset. Työryhmän muistio 5.2.2009.

Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.). 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008. Osat 1 ja 2. 264 + 572 s.

Turveteollisuusliitto ry. 2002: Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi. Ohjeita turvetuotannon luonto- ja naapuruussuhdevaikutusten arvioimiseksi. – Jyväskylä.

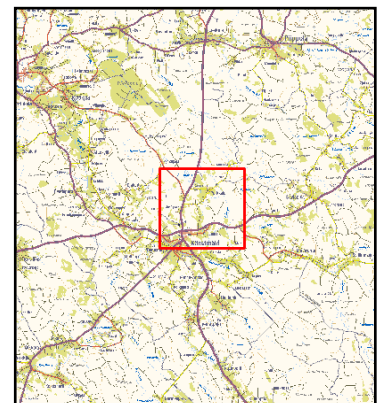
Valtion ympäristöhallinto 2009: Internet-sivut osoitteessa: <http://www.ymparisto.fi/> sekä Herta tietokanta osoitteessa <https://www.ymparisto.fi/>

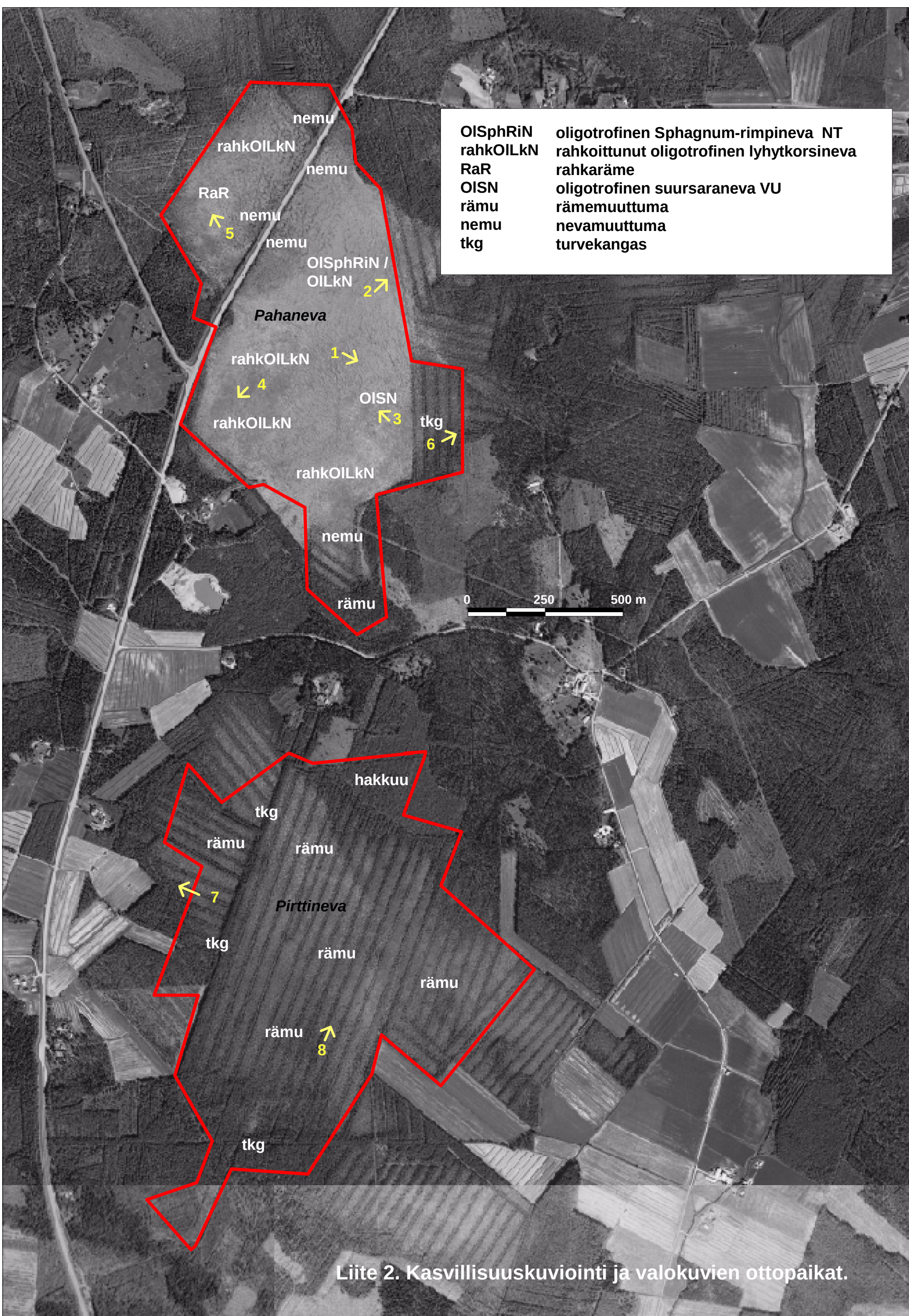

Mittakaava 1:50000

Koordinaattijärjestelmä: KKJ-yk

Nurkkapisteen koordinaatit: 7096617:3436925 - 7105767:3446625

Liite 2. Kasvillisuuskuviointi ja valokuvien ottopaikat.

Selvitysalueella havaittu kasvilajisto***Putkilokasvit***

<i>Alopecurus pratensis</i>	nurmipuntarpää
<i>Andromeda polifolia</i>	suokukka
<i>Betula nana</i>	vaivaiskoivu
<i>Betula pubescens</i>	hieskoivu
<i>Carex canescens</i>	harmaasara
<i>Carex chordorrhiza</i>	juurtosara
<i>Carex globularis</i>	pallosara
<i>Carex lasiocarpa</i>	jouhisara
<i>Carex limosa</i>	mutasara
<i>Carex magellanica</i>	riippasara
<i>Carex pauciflora</i>	rahkasara
<i>Carex rostrata</i>	pullosara
<i>Chamaedaphne calyculata</i>	vaivero
<i>Drosera rotundifolia</i>	pyöreälehtikihokki
<i>Dryopteris carthusiana</i>	metsäalvejuuri
<i>Empetrum nigrum</i>	variksenmarja
<i>Epilobium angustifolium</i>	maitohorsma
<i>Equisetum fluviatile</i>	järvikorte
<i>Equisetum sylvestris</i>	metsäkorte
<i>Eriophorum angustifolium</i>	luhtavilla
<i>Eriophorum vaginatum</i>	tupasvilla
<i>Juncus filiformis</i>	jouhivihvilä
<i>Ledum palustre</i>	suopursu
<i>Lycopodium annotinum</i>	riidenlieko
<i>Menyanthes trifoliata</i>	raate
<i>Melampyrum pratense</i>	kangasmaitikka
<i>Orthilia secunda</i>	nuokkotalvikki
<i>Picea abies</i>	kuusi
<i>Pinus sylvestris</i>	mänty
<i>Rubus chamaemorus</i>	hilla
<i>Salix aurita</i>	virpapaju
<i>Salix phylicifolia</i>	kiiltopaju
<i>Scheuchzeria palustris</i>	leväkkö
<i>Sorbus aucuparia</i>	pihlaja
<i>Vaccinium microcarpum</i>	pikkukarpalo
<i>Vaccinium myrtillus</i>	mustikka
<i>Vaccinium oxycoccos</i>	isokarpalo
<i>Vaccinium uliginosum</i>	juolukka
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	puolukka

Sammalet

<i>Aulacomnium palustre</i>	suonihuopasammal
<i>Pleurozium schreberi</i>	seinäsammal
<i>Polytrichum commune</i>	corpikarhunsammal
<i>Polytrichum strictum</i>	rämekarhunsammal
<i>Sphagnum angustifolium</i>	jokasuonrahkasammal
<i>Sphagnum compactum</i>	paakkurahkasammal
<i>Sphagnum cuspidata</i> -ryhmä	kuljurahkasammalet
<i>Sphagnum fuscum</i>	ruskorahkasammal
<i>Sphagnum girgensohnii</i>	corpirahkasammal
<i>Sphagnum magellanicum</i>	punarahkasammal
<i>Sphagnum papillosum</i>	kalvakkarahkasammal
<i>Sphagnum riparium</i>	haprarahkasammal

Kuva 1. Karun lyhytkorsinevan ja rahkarämeen mosaiikkia (Pahaneva).

Kuva 2. Oligotrofista Sphagnum-rimpinevaa Pahanevalla.

Kuva 3. Karua suursaraista nevaa esiintyy pienehkällä alalla Pahanevan itäosassa.

Kuva 4. Rahkoittunutta oligotrofista lyhytkorsinevaa (Pahaneva).

Kuva 5. Rahkarämettä Pahanevan pohjoisosassa.

Kuva 6. Rämemuuttumaa-turvekangasta Pahanevan eteläosassa.

Kuva 7. Rämemuuttumaa Pirttinevan länsiosassa.

Kuva 8. Mäntyvaltainen rämemuuttuma (Pirttineva).